

Tale fremført av kunstner på åpningen lørdag den 16.november kl 14.00

Olav Vs plass, ved verket Fredskultur; En Fredsfrisen av Freskosøstrene ført i hånden av Gitte Sætre.

Til dere kjære verdensborgere

Vi må tørre å snakke om freden og hvordan vi oppnår mer av den i livene våre.

Det er i gatene vi møtes når vi er glade og skal feire og når vi er misfornøyde og sinte. Statistisk sett er vi som lever nå mer ute i gatene og viser følelser enn noen annen tid, men den triste nyheten er at våre krav har mindre gjennomslagskraft enn tidligere tider. Vår makt begrenses av autokratier og deres strategier: informasjons krig, selektiv hukommelse, splitt og del. De er de samme teknikker som blir brukt mot oss gang på, Disse mekanismene må vi gjennomskue.

Tittelen på maleriet jeg har laget til dere er nesten like lang som selve verket: Sivilforsvaret. Akt: 5 Fredskultur: en fredsfrise av Freskosøstrene ført i hånden av Gitte Sætre.

Jeg har på mange måter fungert som et medium for fredspolitiske stemmer siden akt 1 i 2017 hvor jeg har lyttet, oversatt og bearbeidet svar på spørsmål knyttet til sikkerhetspolitikk og Hvordan ser fredskultur ut?

Kunsten er menneskeåndens tale sa Alf Rolfsen, en av freskobrødrene som malte Okkupasjonsfrisen i Oslo rådhus. Hva er forskjellen mellom freskobrødrene anno 1930 tallet og ferskosøstrene 2024?

Tiden vi lever i har mange likhet trekk, kunstnerne er igjen samlet om et ønske om å advare og skissere alternativer. Freskosøstrene inkluderer flere dimensjoner ved livet, noe jeg kaller for det "mer enn representasjonell". Det vil si at jeg gir bilder på aspekter ved livet som ikke lar seg lett representere, som alle de følelsene som knytter alle mennesker sammen i en delt verdighet. Søstrene har som mål å overskride det å avbilde det synlige, det fysiske i vår virkelighet. Vi er mer en foreldre, arbeidere og konsumenter: vi er liv. Dette har vært et mål for akt 5 og derfor ble det denne gangen til et maleri som evner nettopp disse kvalitetene.

Kunstnere har og vil alltid være tidsvitner gjennom sine bearbeidelser av tiden de lever i. Jeg er kanskje motsatsen til Garde Eide Einarsson og andre kollegaer som speiler volden og apokalypsen. For meg har det i dette prosjektet handlet om å løfte frem og bygge oppunder det som er av gode initiativer og krefter.

Verket står her på gaten som en påminnelse om at fred ikke bare er noe som skjer internasjonalt, men noe som bygges lokalt, i vårt daglige liv og i vår daglige omgang med andre. Med dette håper jeg også å synliggjøre noen viktige, men ofte usynlige krefter i samfunnet – alle oss som jobber, ofte uten lønn, for å bevare demokratiet og samtalene levende.

Da jeg gikk i gang med arbeidet på atelieret i vår opplevde jeg først oppgaven stor og skremmende. Tvilen kom over meg, og måtte beslutte meg for å praktisere den kulturen som tematikken i maleriet søkte etter, tillitt. Langsom konsentrert, åndet ut ro i sinnet og overbevisningen om at hvis jeg stole på prosessen så ville målet komme mot meg.

Hvor skal vi?

Hva gjør man når man har gått seg vill?

Det moderne samfunn har hatt som et av sine hovedprosjekter å gjøre alt for å bygge vern mot farer, forebygge følelsen av et fall. Følelsen av å falle er sunt for et friskt sinn, det er når et menneske har falt og falt at det begynner å bli farlig. Der terroreren gror.

Krig og Fred er grunnleggende banale størrelser. Det er vanskelig å avslutte en krig.

Vi må gjøre alt for å unngå at konflikter eskalerer.

Fredskultur er: aldri akseptere at en konflikt utvikler seg til slike høyder.

Kan vi utruste oss med optimismens kraft.

Fredskultur for meg handler om store og små fredsbyggende prinsipper og handlinger.

En velfungerende kommune, gratis utdanning for alle, nytenkende diplomater, atomnedrustning, klima og miljøpolitikk, de-kolonialisering.

Fred er menneskeåndens tale, vårt sjelelige beredskap

Hvis vi leser frisen fra venstre mot høyre, er det første vi møter en kvinne som står tankefull i en døråpning. Hun flytter vekten fra det ene benet til det andre og ser ut. Resten av den 15 meter lange frisen utspiller det hun ser – hun funderer på hva som trengs.

Fangen som slippes fri og strekker armene over hodet, barna som feirer friheten, og ungdommen som sår jorden, er elementer direkte hentet fra freskobrødrene.

Blikket vandrer videre til en Käthe Kollwitz- referanse en død kvinne som jeg har omgjort til et forsteinet landskap over historiske traumer, historiske minner som rir verden til dags dato og forstyrrer vår dømmekraft.

Videre ser vi et landskap med fjell og dype fjorder, der en enslig fiskebåt representerer menneskets ydmyke men mektige rolle i universet. Fjellene står som tidløse voktere over fjorden, mens fiskebåten og en mann – Tenkeren – minner om menneskets sårbarhet, vårt sårbare klima og arts mangfold. Vår evne til å påvirke balansen i naturen. Hvert valg vi tar etterlater spor. Her oppfordres vi til å reflektere over vårt ansvar for å bevare det storslåtte som vi er en del av, men som også kan ødelegges av vår hånd.

Tenkeren sitter på en stein, preget av både makt og sårbarhet. Figuren er hentet fra Rodins arbeid Helvetesporten, hvor *Tenkeren* står sentralt i et inferno inspirert av Dantes Guddommelige komedie. I Fredsfrisen grubler *Tenkeren* over verdens utfordringer, men ser at refleksjon alene ikke er nok – handling er nødvendig. Som patriark i en overgangstid befinner han seg i en slags mental spagat mellom gamle verdenssyn og en fremtid som

vokser frem under ham. Hans blikk rettes mot et foster som spirer under jorden, et symbol på muligheten for en ny tids muligheter. Fosteret er forbundet med treet, et symbol på vekst og motstandskraft, og det omfavner menneskets komplekse relasjoner gjennom et nettverk av røtter. Til tross for våre forskjeller, er vi natur og deler felles grunn, våre erfaringer og identiteter veves sammen.

Hva er din plass i dette?

Blant treet's blader ser vi en skolegutt som rekker hånden i været, hva representerer han? En tolkning av en lærer som sa at nye ideer og perspektiver har en viktig plass i verdens videre utvikling.

Videre oppstår et brudd i frisen med et mikro-makro-kosmos i sterke farger. Her finner vi Fredsfrisens sentrum: et kor av asiatiske kvinner, kledd i rødt, som representerer samhold, mangfold og harmoni – en visjon om fred gjennom fellesskap.

Ved siden av ser vi en hånd som signerer en fredsavtale, et symbol på muligheten for kompromiss og forsoning. Savnet etter fredsavtalene, savnet etter og avslutte konseptet væpnet krig. Hvite flagg vaier som symbol det å forvandle arroganse og kompromissløshet med ydmykhet og fornuft.

FNs sikkerhetsråd forener to paneler der ulike mennesker fra mange nasjoner er samlet. Maleriet fanger en visjon av FN som et faktisk rom for dialog og konfliktløsning, der stemmer fra hele verden møtes for å finne felles grunnlag. Ikke maktpersoner med egne interesser og komplekse allianse forpliktelser, men omstrukturert til et globalt borgerråd.

Det siste figurative elementet er en kvinne i profil med lys som stråler fra hennes munn – en mytiske skikkelser fra antikken, kanskje er det Dike eller Gaia? Kanskje er det forfatteren av boken Fredskultur, Ingeborg Breines. eller er det Bestemødre for Fred?

Her står hvert fall en bestemor for Fred, og for meg er de som lys levende antikke guder i gatene hver onsdag foran stortinget og deler ut informasjon til folket.

Lyset strekker seg gjennom landskap og opplyser oss. Opplysning er det vi trenger.

Takk:

Oslo byjubileu

Oslo Kulturretat

UD for økonomisk støtte

Mine produsenter Mesen

Politiske støttespillere:

Ingeborg Breines og Liss Schanke og resten av Norges Fredsråd

Nobel Fredssenter

AKI

IKFF

Og alle som har vært med i samtale fra sivilbefolkningen